

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajkért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőnének, az előfizetési pénzek a pénz- tári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatainak küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor.	Kéziratokat nem adunk vissza.	
Félévre — — — — —	4 "		
Negyedévre — — — — —	2 "		

Országos katolikus kongresszus.

Magyarország katolikusai országos kongresszusra készülnek. Azt hisszük, kimondhatjuk ezt, mint valóságot, anélkül, hogy utólag megcáfolnának bennünket az események. Azt hisszük, hogy Magyarország minden katolikus, akit komoly számba veendő körülmény nem akadályoz, el fog jönni fővárosunkba, hogy megjelenésével bizonyosságot tegyen arról, hogy Magyarország katolikusai nem pusztán az anyakönyv szerint és a keresztség szerint katolikusok, hanem élő tagjai Krisztus egyházának, kik nem haboznak hitüket megvallani az emberek színe előtt és nem késnek a vallás igazságait és követelményeit érvényre emelni a magán-és közélet minden ágában.

Mert ez a célja a magyar katolikusok országos nagygyűlésének. Meg akarjuk itt vitatni azokat a módokat, melyek szerint a katolikus igazság az élet minden terén megvalósítandó. Meg akarjuk állapítani irodalmi, tudományos, gazdasági tevékenységünk programját; meg akarjuk beszélni a szociális tevékenység irányelveit és részleteit. Mindnyájunk észére, mindnyájunk tapasztalatára, mindnyájunk lelkesedésére van szükség. A kaputos ember és a nép fia egyaránt szükséges, a pap és világi nem fognak versenyezni jogok fölött, hanem csak buzgóságban, mert senki sem fölösleges a munkánál: sem az úr, sem a paraszt, sem a pap, sem a világi. Társadalmi tevékenységről van itt szó, hol mindenkinek szabad tér nyílik a működésre, mert az e fajta tevékenységnél az egyéni kiválóság és rátermetség adja meg a tekintélyt és a befolyást.

Ha a katolicizmus Magyarországon élő szervezet és létezni jogosult intézmény akar lenni és maradni, akkor működése nem szorítkozhatik tisztán hivatalos közegeinek hivatalos cselekvényeire, hanem kell, hogy életműködésében bizonyos fokig mindenki részt vegyen.

És épen ez történik a katolikus egyesületi és gyülekezeti jog gyakorlásában. Ebben van a mi jövőnk, ebben van a mi működésünk sikere.

Mindnyájunknak dolgoznunk kell, mindnyájunknak tanulmányoznunk kell a kor szükségleteit és a kérdések minden csinyiát-binyját. És ezen tanulmányok eredményeiről számoljunk be az országos kongresszuson. Mert nem szabad megtörténnie annak, hogy a tudás és a cselekvés minden terét átengedjük ellenfeleinknek, mi meg tétlenül gyönyörködünk abban, hogy mi vagyunk az igazság birtokában. A katolicizmusnak Magyarországon nem szabad elásott kincsnek lennie, mert mindnyájunknak, főpapoknak, főuraknak, papoknak, világiaknak szigorú számadást kell majd tennünk e kincsről és telelnünk azért, hogy a kincset a földben hevertettük, ahelyett, hogy gyümölcsöztettük volna magánéletünkben, valamint a társadalmi és politikai életben.

Legyünk tisztában azzal, hogy az országos katolikus kongresszus nem olyan katolikus luksuszügy. Az országos katolikus kongresszusra elmenni vagy el nem menni nem a kényelem kérdése vagy különös buzgóság kérdése, hanem kötelesség a mai viszonyok között. Kötelesség, melyet ugyan nem ir elő semmiféle tételes egyházi rendelkezés, de amely természetszerű folyamánya a mai viszonyoknak.

Felszólításunk egész komoly, minden túlzástól ment, és a maga egyszerűségében, sőt ha úgy tetszik szárazságában ekként szól: Magyarország minden felnőtt katolikus, akit hivatása, családi körülményei vagy egyéb komoly tekintetek nem gátolnak, tartsa becsületbeli kötelességének — igenis becsületbeli kötelességének — hogy a magyarországi katolikusok ez évi nagygyűlésére eljőjön.

A tizenkilencszázados kereszténység és a kilencszázados magyar katolicizmus emlékei köteleznek ben

nünket. Azokat ünnepeljük, azokat folytatjuk, azokhoz méltókká leszünk, midőn a katolicizmus terjesztésén dolgozunk, mibek egyik, a korhoz alkalmazott eszköze épen ez a kongresszus.

Épen két hónap választ még el a kongresszustól. Rövid idő, hosszú idő, amint akarjuk. Mindenesetre elegendő arra, hogy kiki elkészülhessen a viszonyait úgy intézze, hogy a kongresszuson személyesen részt vegyen, sőt hogy másokat is rábíron, hogy a kongresszus tagjai legyenek.

Az amerikai népoktatás.*)

Péter János.

Ha újságikkben vagy folyóiratokban Amerikáról olvasunk, mindig úgy haljuk emlegettetni, mint a gyakorlatiaság bazáját, hol mindennek a haszon, az anyagi érdek a kizárólagos mozgatója, hol bámulatos fellendülés, anyagi előmenetel észlelhető bármely téren. Szokások, világnézet homlokegyenest ellenkeznek a mi örökölt, apáról-fiúra szálló hagyományainkkal. De azt csak ritkán emelik ki, hogy egyuttal a szellemi haladásnak termékeny talaja van Amerikában, kivált ha a gyakorlatiaság is hasznát látja. Érthető tehát, hogy pl. a pedagógiai mozzanatok, melyek az új nemzedék minőségét meghatározzák, nagy érdeklődésnek örvendenek a nem szakközönség előtt is.

A mi első sorban bizonyítja a neveléstudgy fejlődését, az a nevelés körébe vágó könyvek sokasága. Mindegyik év hoz magával egy-egy jelentékeny művet, melyek az iskolát illető kérdéseket a legnagyobb pontossággal tárgyalják. Szerzőik gyakran előkelő tudósok, a felső oktatás vagy egyetem oktatói. Megelőzőleg vajmi gyengék voltak a nevelés gyakorlati és elméleti kérdéseiről írt könyvek, melyek a kérdések tisztába hozatalához nem sokkal járultak, mivel az egyetemek és kollégiumok tudósai az elemi iskolákat görbe szemmel nézték. Mintegy húsz évvel ezelőtt állt be egy fordulat, mely a régi balítéleteket megtörte s a különböző fokú iskolák között a választó falakat lerontotta. Az együttérzés és közös munka érzete egyesíti az elemi és a felső oktatást. Jelenleg úgy vannak meggyőződve, hogy az olyan egyetem, mely a nevelés kérdéseire nem fordít oly nagy gondot, mint a physikára vagy a class. philológiára, nem áll bivatása magaslatán. Az évenként megjelenő művek között különösen az olyanok vannak nagy számmal, melyek a gyermeki lélek fejlődését mutatják be. Egyik ezek közül Milcent Washburn Shim, a californiai egyetem tanára, gyermekek tényképeivel illusztrálta művét. Régen közművelődésrűleg hangoztatták, hogy Amerikában a philosophus ritka mint a fehér holló, jelenleg teljes virágjában van a bölcsélet, de kivált a lélektan az amerikai nevelésben, sőt az amerikaiak még kivitt is eszközölnek belőle, mint akár a buzából vagy egyéb terményekből. A yalei egyetem egyik tanára Ladd Tokioban 6000 legtöbbszörre mindennemű tanítással foglalkozó hallgatóságnak tartott előadásokat. Tudósai hire pedig az egész világon elterjed.

*) A Revue Pédagogique 1899. nov. 31. „Etats Unis“ c. cikke átdolgozva, egyes helyeken módosítással fordítva.

De ha méltán búszkék arra, hogy nevelésük elvei az idegenek figyelmét is felkeltik, annál érthetőbb, hogy új birtokainon törekednek különös igyekezettel életbe léptetni. A havai szigetekre a kötelező oktatás már be van vive. John Eaton tábornokot küldték el Porto-Ricoba, hogy az iskolákat amerikai mintára szervezzék. Teljes bittel reménylik, hogy az amerikai iskolák állítása a régi spanyol földön a cubaiak részére is kitűnő lecke lesz, a mely meg fogja mutatni új helyzetük elsőbbségeit.

Magában az Egyesült Allamok területén az iskola emberei nemcsak szorosán vett hivatásuk kövelelményeinek felelnek meg, hanem a társadalmi feladatok megoldásán is buzgóan közreműködnek. Ilyen kérdés mindenek előtt az alkoholizmus elleni küzdelem. A szesz italok mértéktelen élvezete országos csapás Amerikában is. Lincoln sohasem ivott szesz ital, okul anyjának tett esküjét hozta fel. De nem minden amerikai Lincoln. Ezért más társadalmi eszközök mellett az iskolának minden fokát felhasználják az alkoholizmus elleni küzdelemre, mert majdnem mindentüvé be van vive a „mértéketlenség élettana“. Szinte túlságba is mennek ezzel, mikor kilencéves gyermekeknek magyarázzák a szesz italok romboló hatását, meg aztán nem is célszerű dolog az ifjak képzletét utátagerjesztő dolgokkal foglalkoztatni; nem is említve azt, hogy a böles oktatás unalmassá válik, ha az elemi iskolából minden osztályban ugyanazt hallja a tanuló.

Nem kevésbé érdeklődnek az amerikaiak az iskola munkáját kiegészítő művelődési mozzanatok iránt. Azt tartják, hogy a népi-kola kiterjesztése és munkájának folytatása sürgetőbb teendő, mint az egyetemé. Az iskola munkája megsokszorozódnék, ha folytatása kiegészítése volna. Ha pl. egy iskolát veszünk, melynek 1000 növendéke van, négy év eltelté után mindannyian haladhatnának tovább a középiskolába, de alig negyed részük folytatja tanulmányait, a többi szétoszlik a műhelyekbe, irodákba, gazdaságba. Nem kevesen maradnak el a középiskolából is. Ebből következik, hogy az elemi iskola padjain nyert oktatást ki kell egészíteni. Ezen a téren nagy munka vár az ügybuzgó emberekre, társaságokat, egyesületeket kell alakítani, a melyekben az első helyet már hivatásuknál fogva a tanítóknak kell elfoglalniok s melyek az lesz a feladatuk, hogy gondoskodjanak az iskolából kirekedtek szükségleteiről.

Divatos eszme jelenleg az amerikaiaknál a könyvtárak állítása is. Az amerikai ugyan első sorban az élő szóval történő megértetést, az összejöveteleket szereti, de az olvasmányok iránt sem érzéketlenek. A könyvek gyűjtése mérhetetlen mértékben foly. Pennsylvániában a könyvtár az iskola kiegészítője, a nevelésnek lényeges alkotó része. „Szerettek könyveket az iskola számára, hangoztatják, ha nem teszitek, annak a jele, hogy vagy közömbösek vagytok vagy tunyák vagy esztelenek, vagy egyszerűen mind a három. Hogy igazán ember legyen valaki, akkor sokat kell olvasnia.“ Egyik tanügyi lap meg azt írja: „Ha igaz, hogy az olvasásnak rendesenetű haladása a művelődésnek egyik tényezője, még pedig hatalmas tényezője, akkor nem nyugodhatunk mindaddig, míg a falvakban és a kis városokban épen úgy mint a nagy központokban mindenki hozzá nem jutbat a megválogatott olvasmányokhoz.“ Ennek a célnak az elérésére né-mely államokban pl. Pennsylvániában külön törvények s-D-

tézkednek; a könyvtárak felállításának és fenntartásának a terheit az adózók viselik. De azért egyes magánemberek is megteszik a magukét. Eriében egy Carneggie nevű gazdag ember 100,000 dollárt ajánlott fel könyvtáralapításra azzal a feltétellel, hogy a könyvtár gyarapítására az állam is minden évben áldozzon 10,000 dollárt.

Az iskola munkájával párhuzamosan szép egyetértésben igyekeznek a család is megtenni a maga kötelességét. Egyesületek keletkeznek, melyeknek az a céljuk, hogy a szülőket összehozzák a tanítókkal s amazokkal megkedveltessék az iskolát s felhívják őket, hogy sokkal hathatósabban működjenek közre a nevelés közös munkájában. Azt hiszik, hogy bebizonyíthatják, hogy az iskola nem egyéb mint bármely családi ház függeléke, a tanítók a szülők munkatársai s munkájuk folytatói a tanítás és nevelés munkájában, melylyel ők kevésbé foglalkozhatnak. A szülők az öszejeveleteken nem csak pusztá szemlélők, hanem cselekvő részt is vesznek; ugyanis a különböző kérdésekről folytatott eszmefuttatásokat, melyek nem szoktak tiz perenél tovább tartani, észrevételekkel kísérik. Ha megelőzőleg a szülő adta elő valami tapasztalatát, a tanító tesz rá észrevételeket, ellenkező esetben a szülőnek kell megmondania, hogy véleménye egyezik-e a hallottakkal. Természetesen ebből az eszmecseréből tanítóra, szülőre nézve csak haszn ér adhat.

Ezen az iskolára is jellemző mellékkörülmények telemítése után figyeljük meg a közelebbi viszonyokat is. A demokratikus államoknak közös álma, hogy a nemzet fiai részére olyan iskolákat teremtsenek, a kik az összes néposztályok gyermekeit magukba foglalják társadalmi különbség nélkül s neveljék az egyenlőség és szabadság szellemében. Ez az álom annál kedvesebb az amerikaiaknál, mivel náluk nemcsak társadalmi ellentétek lerontásáról, hanem a különböző népfajok összeolvasztásáról van szó. De úgy látszik, hogy ez az álom még az Egyesült államokban sem valósul meg teljesen. A nagy városokban az a baj, hogy a nyilvános és ingyenes iskolát majdnem mindenik elbajja, a ki csak teheti, mely ezért csupán a szegények iskolája marad. Ennek az elhagyásnak többféle oka van. Az egyik ok az, hogy az amerikai demokraciából hiányzik a demokracia szelleme. A nagy kosmopolita csödületekben szükségképen találkoznak gyermekek, a kiknek magaviselete és jelleme nem egyeztethető össze más gyermekekével. Ezenkívül azonban más okok is vannak, a melyek miatt egyes családok nem élnek törvényadta jogukkal. Némely nyilvános iskolák nem felelnek meg az egészségi követelményeknek, noha az amerikai iskolák legtöbbszörre a szó szoros értelmében vett paloták. Nagyobb baj ennel, hogy a tanítók mindamellett, hogy a nagy többség lelkiismeretes, tevékeny és arravaló ember is, gyakran módorosokká válnak.

Az amerikaiak ennélfogva jól tudják, hogy sem iskolai helyiségeik, sem a tanítótság színvonalában nem jutottak el még a kitűzött fokra. Ezért mégsem esüggednek el s híven ragaszkodnak az ingyenes oktatáshoz. Sőt épen az a nagy vívmány, hogy majdnem minden ház társadalmi életében van egy ingyenes népiskola, minden fontosabb városban van ingyenes középiskola.

Az iskola munkáját véve figyelembe sok tekintetben elmondhatjuk, hogy ugyanazok az elvek és eszmék mozgatják a tanításiügy embereit, a melyek nálunk is napi rendben

vannak. Mindenek előtt említésre méltó az erkölcsi nevelés fontosságának sürgetése. Jól tudják, hogy az iskola feladatát csak félig teljesítene, ha a nevelés művének ezt a kiváló részét akár a családra, akár a felekezetre hagyná. A gyermek szívét és akaratát nem lehet egészen a családra hagyni, mert a gyermek a maga egész valójával jön az iskolába, s az iskolának őt a maga egészében kell nevelnie.

Az erkölcsi nevelés fontossága Amerikában annyival inkább első rendű kérdés, mivel az ifjú bűnösök száma ijesztő mértékben szaporodik. Egy szakember észlelése szerint Chicagóban a legtöbb lopást a 21 éven alóli ifjak követték el, a kik pedig a nyilvános iskolákban növekedtek. A rendőröknek huszonnégy évi tapasztalatai szintén ezt bizonyítják. A bajt súlyosítja az a körülmény, hogy a fiatal bűnösök többszörre tisztességes és tekitélyes családok gyermekei. A személy- és vagyombiztosság az Egyesült államok városaiban mai napság nem áll oly lábon, mint negyven évvel ezelőtt. A szülők nem érnek rá, hogy gyermekeikre fokozottabb gondot fordítsanak, a nagy ipari vállalatok pedig kedveznek az erkölcsök romlásának.

Különböző helyeken különböző eszközök felhasználásával igyekeztek ezen az általános bajon segíteni. New-Jerseyben pl. a következőleg járnak el. Az első öt év alatt megelégészenek a fegyelem tartásával a folytonos munka által. A gyermekeket annyira elfoglalják, hogy teljességgel nincs idejük, hogy a rosszra csak rá is gondoljanak. A hatodik évtől kezdve minden reggel tíz percre szánnak az erkölcsi igazságok rendszeres feldolgozására. Kézi könyvtől a Bibliától használnák és Everettnék *Ethics for young people* c. művét. Az egyes erkölcsi elveket a közéleti eseményekkel vagy tényekkel igazolják. Végül kérdésekre foglalva áttekinik az erkölcsi elveket.

Az amerikai pedagógia még ingadozik az erkölcsi nevelés részleteinek megállapításában, csak abban egyeznek meg, hogy az iskolának kötelessége az erkölcsi nevelés felkarolása.

Az amerikaiak az aesthet. nevelést is úgy tekintik, mint az erkölcsi nevelés kiegészítőjét. A művészeteket épen azért igyekeznek népszerűsíteni, hogy a legalsóbb rendű ember is legyen beavatva a művészeti gyönyörökbe. Az ezen irányban támasztott mozgalom folyvást növekedik és egész a falusi iskoláig veti hullámain. Még ebben is van egy szoba a művészeti tárgyak: festmények és szobrok gyűjteményének száma, azonkívül a folyosók és a diszterem is egészen muzeumokká vannak átalakítva. Massachusettsnek (olv. *messzecsuzettssz*) Salem nevű városában négy terem van művészeti tárgyakkal tele; egyik a régi művészet emlékeinek van száma, egy az olasz megújulás korának, a harmadik az amerikai művészetnek, a negyedik Egyiptom emlékeinek. S még mindig keletkeznek új egyesületek a művészetek partolására, így Ohioiban és Washingtonban. Mindenütt azt kívánják, hogy a szép a jóval együtt behasson a gyermeki lélekbe. Szemüket és gondolataikat a művészeti tárgyakra irányozzák. Ilyen kérdéseket intéznek hozzájuk: „Mi a legszebb dolog, a mit életedben láttál?” E mellett megkívánják, hogy a tanítás a gyermekek örömeivel járjon s a szépnek legyen a hirdetője. Így aztán a művészeti érzék nemcsak a gyönyör forrása lesz, hanem a jellemet is fogja nemesíteni. A szép az emberi életben nem csupán külső dísz

jelentőségére emelkedik, hanem az erkölcsnemesítésnek is egyik elemévé válik.

Az értelmi nevelésben az amerikaiak minden gyakorlatiaságuk mellett sem állnak hátra. Sőt szinte tovább mennek néhol a kelletténél. Chicagóban a latint bevitték a népiszkola 7. és 8. osztályába s nagyon meg vannak elégedve az eredményeivel. Melyet 54 iskolában elértek. A latin tanulása elősegíti az angol nyelvtan megértését. A latinul tanulók jobban baladnak tanulmányaikban.

A fő helyet az amerikai oktatásban a termés zettudományok foglalják el. Ezt a különös szeretetet a tanügyi újságok is visszatükrözik, mert lapjaik csakúgy árasztják az ilyenü cikkeket. Az amerikai nagy városokban a tanító meg van győződve arról, hogy a természeti tárgyak egy részét lehet tanítani a nélkül, hogy a népes városok középpontjától a mezőre kellene menni, így lehet az ásványokat vagy közlők legalább azokat, melyek az építkezésben, közvezésben alkalmazásra találnak, ezt nevezik ők „a természet tanulmányozásának egy város uccái között.”

Feljebb említett kérdéseken kívül élénk eszmecserékre ad alkalmat az is, hogy az elemi iskolába bevigyék-e azt a szakrendszert, hogy t. i. minden tárgyat más-más tanító tanítson, mint a hogyan a mi középiskoláinkban jelenleg érvényben van. — Ezenkívül vita foly arról is, hogy általánosítható-e az, hogy a polgári iskolában a tanuló tetszése szerint válaszolja meg a tárgyakat. — Aztán, hogy lehet-e a tanulókat azzal készíteni elő a polgári életre, hogy egészen ők viseljenek gondot a tegeyelemtartásra. A rossz vagy makacs vagy hanyag tanulókkal iskolát változtatnak négyszer-ötször is, hogy valamiképp megjavíthatassák.

Az amerikai tanítók élénk pedagógiai életét mutatja az egyesületi tevékenység. A sokszere egyesületeket felsorolni is alig lehetne.

Először is minden államban van egy különálló egyesület, mely tagjait évenként összegyűjti. Külön egyesületekbe sorakoznak a tanfelügyelők. Azonkívül majd minden iskolában tanítói külön egyesületeket tartanak tenn. Az 1899. évben tartott tanítói gyűlések közül legnevezetesebb volt a „Nemzeti Nevelők Egyesületének“ a californiai Los Angelesben tartott gyűlése. Nem egy könnyen lehet fogalmat alkotni a sokaságról, a mely egy ily összejövételre, melyet a leghatalmasabb egyesület rendez, összecsovál, hogy az írásban előkészített tárgyakról értekezzenek. Az egyetemi tanár egyútt szorong ezeken a tárgyalásokon a falusi tanítóval, a kollegiumok igazgatói találkoznak a tanítóképzők tanáraival, mert Amerikában az oktatási fokozatok három alakjának egyesülése több a pusztá álomnál. élő és termékeny valóság. A hatalmas gyűlésen mintegy 15 ezer tanító és tanügyi ember vett részt, noha nem épen mindenkit vonzotta oda szorosan véve a tanítás ügy érdeke, hanem sokat közlők a szép vidék, gyönyörű útirányok. Az Egyesült államok pedagógusainak gyűlékezetei igazi nemzeti ünnepek, a melyek iránt az egész világ érdeklődik. Amerikában, a hol a nyilvános iskola az édes mindnyájuk közös kincse, az illető város népessége a legszívesebben üdvözli a tanítás ügyének Amerika minden szegletéből összegyűlt mestereit. A városoktól rendezett adakozások váltakoznak a kongresszus munkálataival.

A kongresszus három nevezetes dologról tárgyal, u. m. a középiskolákba való felvételtől, a tanítóképzőkről és az

iskolák meg könyvtárak viszonyáról. A befejező jelentésben pedig az talál kifejezést, hogy biznak az amerikai tanítástudomány fejlődésében, mely mind szélesebb körökben érezeti erejét, biznak a tanító hatóság munkájában, mely évről-évre fokozódik. Az iskolának lassanként a közélet gyújtópontjává kell válnia, mely a szülőket, tanítványokat egyesíti magában, s visszatükrözi a nép életét, s melyben mindenki magas eszméket sajátít el. Ez a munka nem egyéb, mint a konferenciák, felnőttek számára rendezett karsusok, könyvtárak, baráti körök terjesztése a tudomány népszerűsítése végett.

A mi azonkívül ezen gyűlékezések értékét különösen emeli, az azon körülmény, hogy nem pusztá óhajítások, hanem népies nyilatkozatok és fogadások, melyeket mindenki igyekszik megvalósítani. A Gettysburghban tartott gyűlésen egy pedagógiai credo-t terjesztettek elő, melyet elfogadni nem fogadtak el, mivel a neveléstani eszmék mostani fejlődése mellett az ily alapvető tételeket előzetes meghányasvetés nélkül kimondani nem lehet. De azért megérdemli, hogy megismerkedjünk vele.

„Hiszünk a népek megújulásában a népnevelés ereje által.

Hiszünk a gyermeki lélek kutatásának nagy mozgalmában, mely más hasznai mellett neveli a rokonérzést, melynek tanított és tanítványt egyesítenie kell.

Hiszünk a gyermekkertekben: kérjük a tanítókat és a neveléstudomány barátait, hogy ebben a munkában teljes lélekkel működjenek közre, hogy ezen előkészítő, de lényeges részében a nevelésnek minden gyermek részesüljön.

Hiszünk egy sokkal gyöngédebb és megnyerőbb nevelői szellem eljövételében, mely a legtapasztaltabb tanítókat fogja szűlni, a legjobban vezetett iskolákat, a fizikai fejlődésre legkedvezőbb feltételeket és a legnagyobb fokát a szabadságnak úgy a tanítás anyagában mint módszerében.”

Egy másik pont arról szól, hogy kívánatos a pedagógiai eszméknek minél általánosabb elterjedése. Továbbá a tanítóknak szükséges az érzelmi mélység, az éző érdeklődés a tanítástudomány iránt, az önművelés folytatása iránt stb.

„Hiszünk a gyermeki lélek érzelmi művelésének szükségében, hogy előmozdítsuk erkölcsi nevelését s kívánjuk, hogy a rajzot, a zenét, az irodalmat és minden más tanulmányt bevezessenek, a mi arra vonatkozik.”

Még sok olyan kérdés van, a melyeknek a felemelése érdeklődésre számíthatna, így pl. a nők szerepe a népiszkolai oktatásban, az anyagi ellátás, részvétel a politikai jogok befolyásában.

Legyen elég rámutatni arra a büszkeségre és önértetre, a melylyel az amerikaiak népoktatásuk sikerességén el vannak telve. „Mikor tengerészaink Cervera tengernagy hajóit elpusztították, hogyan lehetett oly rövid idő alatt oly nagy sikerű eredményeket elérni? Ugy hogy az ágyuk mögött a mi nevelési rendszerünkől kiművelt emberek állottak, ezek irányozták a lövéseket és semmisítették meg ellenségeinket.“ Büszkén hangoztatják, hogy nekik nincs szükségük állandó hadseregére, mivel szükség esetén márol-holnapra minden államban lehet találni elég harca kész embert.

Egy nemzetet nem a kaszárnyák biztosítanak, hanem az iskolák, nem a tisztok szaporítása ad erősséget, hanem a tanítóké, nem az ágyugolyók döntik el a küzdelmek sorsát, hanem a templomok, könyvek, újságok. Egy nemzet elég

hatalmas, ha polgárai engedelmeskednek a törvényeknek; így nem szükség, hogy állandó hadsereg őrködjék a törvények megtartása fölött.

Epen ez az, a mit tanulságképen az amerikai oktatásügyből isajátíthatunk: A rendíthetetlen buzgalom és a rendíthetetlen bizalom. Nagyitással, képtelenül merész tervekkel lépten-nyomon találkozunk, melyek minket, kik régi szentelt hagyományokhoz tartjuk magunkat, mosolyra indítanak, nem látjuk a vallásos nevelésnek a sürgötését, melynek szerepét ők más eszközökkel akarják betölteni, de ez az entuziazmus meglesz, bámulatra ragad. „Legyetek entuziaszták, a többi megadatik nektek!” A jó mester véghetetlen befolyásáról ez a meggyőződésük: „Nem szükséges a jó tanító sir-emlékére dicsérő sorokat véteni, mivel jellemének, gondolatának élőképe minden dicséretnél ékesszólóbban van bevésve a fiatalság lelkébe.“ Vajna ez az entuziazmus, ez a buzgóság lenne az én felolvasásomnak is drága eredménye a kedves tanító kartársak szívében!

T Á R C A

Egyenlőség — a katakombák mélyén!

Egyenlőség! Van-e szó, van-e fogalom a világon, a melylyel annyira visszaélték volna? Az „egyenlőség“ nevében lángba borúltak országok, az „egyenlőség“ lobogójával kezükben milliók véreben gázoltak a letűnt századok forrongó, lázas szellemei. Hol találunk igaz egyenlőséget?

Leszállottam a katakombák mélyébe és bebarangoltam kedvemre e földalatti várost. Ki adta, mi adta e földalatti Rómát a világnak?

Sokan azt állították, hogy pogányok ásták meg a katakombákat, a keresztények úgy találták volna azokat. Hogy ugyanazon telenség számította ki a katakombák merész arányait és számolt a lépten-nyomon útjába gördülő nehézségekkel, mely a vízvezetékeket merész íveiken mértföldnyi távolságokról vezette Rómába. Igaz volna? Pogányok keze műve volna a kereszténység e bölcsője?

Megkérdeztem az ezernyi siroktól, megkérdeztem a végtelenségbe vesző folyosóktól és azt felelték, nem, nem lehet. Más itt a szellem, mely e földalatti városban megnyilatkozik! Nincs itt önzés, nincs itt szíveket elvászató korlát. E talajon az egyenlőség legszebb virága fakad, virúl, következőleg nem lehet pogány kezek műve.

Igaz ez?

*

A kereszténység legelső parancsa: szeressed Istenedet teljes szivedből. És erre az első parancsra vezeti vissza második, az elsőhöz hasonló parancsát: „Szeresd felebarátodat, mint magadat.“ Felebaráti szeretet nincs önmagtagadás nélkül és önmagtagadás képtelenség, igen ostobaság, ha Isten nincsen. Már pedig akkor, midőn a kereszténység először hirdette ez új parancsolatát a forumon, a római előtt az istenség már csak ártatlan mese, kisdeteknek való édesség volt és nem több. Mi természetesebb tehát, minthogy felebaráti szeretetről sem tud már semmit és

csak önzésének él. Előtte csak a jelen szép napjai bírnak értékkel, a gyönyörtü tavasz hirtelen elillan, élvezni kell a rózsát, míg el nem virúl . . . Ledönti hát Jupitert és a többi bálványt oltáiraikról és önmagának emel oltárt és önmagának tömjénez. „Sua cuique Deus fit dira cupido“ éneklí Vergilius. Hogy önmagát megtagadná az a római? Tagadja meg magát más érte, tagadja meg életét az a galadiator, becsületét és jellemét az az udvaronc . . . Hogy mást szeretne? Szereti önmagát és mást csak annyiban, a menyinyiben önzésének rabszolgája.

Igaz testvére szeretet volt tehát az, a mely a gazdagok dúsan megrakott asztalai köré gyjtji a vendégeket? Vendég és vendéglátó bizony csak önmagát keresi: azért övezi a ház ura vendégei homlokát virággal, hogy az ő nevét hangzatosassák ezek a nyilvános helyeken. Bezzeg nem hívták volna meg azt az útszéli koldust, ki didergő teatére a bitoros kéjvelgők között rongyra nem talált. A szegény, a társadalom szívében ragódó téreg, vétkezik, ki kényerét dob neki — tanítja Plátó. Undorral fordul el az a büszke matróna a szegény anyától, ki fázó gyermekét feléje tartja. Ha szegény botlik az utadba, tartsad azt „omen“-nek, monddotaj a közmondás. És ha a császárok és maecenások felemelték a szinköröket, fényűzőben berendezték a fürdő-termekek, csak azért tették, hogy a nép begyét megnyerjék és annál tovább élvezhessék a bibort. Tisztelet a kivételnek, ha volt.

Ez volt a római életében, mikor a kereszténység fellépett. De még halálában, holta után sem volt jobb.

Nézzük csak, hogyan gondoskodik nyughelyéről?

A legelőkelőbbek mausoleumokba temetkeznek. És az épületek is az önzés és szeretetlenség megteatesített, aranybarmányba burkolt hirdetői. Kiállítják az országutak szélére, hogy boldog-boldogtalán megbámúlja és megirigyelje azt, a ki benne fekszik. Szilárdságukban nevetik az idők viszontagságait, mert még a késő utódoknak is fenn kell tartaniok annak nevét, ki alattuk nyugszik. Pedig a legtöbb esetben csak egyetlen személy porait őrzik. Példa rá Caecilia Metella monumentuma, Cestius pyramisa, Hadrian siremléke.

Ha pedig mausoleumra nem jut, külön sirhelyről mégis gondoskodnak. Egy-két polgár vagy libertinus összeáll és külön szerez magának columbartumot, melyeknek apró fülkéibe hamukat tétetik. Néha még rabszolgákról is olvasuk, hogy serényen kuporgatják össze a pénzt, hogy gondoskodhassanak arról, hogy holtuk után oruk másével össze ne vegyüljön. Sokszor „cessio“ utján arunktól kapnak e célra külön föidecskét.

De a mi legjellemzőbb, nemcsak idegeneket zárnak ki féltékenyen e mausoleumok és sirhelyek, hanem még közeli rokonokat, testvéreket, gyermekeket is. A pogány sírfeliratok on gyakorta találjuk az öt betűt: H. M. H. N. S. „Hoc monumentum haeredibus non sit.“ „E siremlék az örökösöké ne legyen.“ Számukra e sirban hely ne legyen. S hogy csakúgyan úgy is legyen, nem elégszenek meg azzal, hogy külön kőbe véssék a sir eredeti térfogatát, hogy a sirt meg ne agyobbithassák, hanem még törvényt is hoznak, mely a „betolakodókkal szemben“ megvédi a sirokat. A ki e törvényt megszegi, súlyos pénzbírságot fizet a kincstárba. És utalnak is rendszeren a sírfeliratokon a megfelelő törvényre. Érdekes példa a következő: „Huic monumento intercedat lex, ne donatio fiat: quod si quis admiserit, inferat aerario P. R. H. S. XXX. m. num.“ (trig. millia numm.)

A milóikra menő *plebs* természetesen nem szerzhett magának külön helyet; szigorú a törvény, szeretetlenségében akad módra, mely egyrészt megmenti a várost a felszaporodó columbáriumoktól, de másrészt a halottat is megmenti attól a lehetőségtől, hogy idegennel egyhelyen fekdjék. Felállítják hát a városon kívül a halottégető máglyákat. *Ustrinae publicae* volt a nevük. Ezek eltüntettek csakhamar a tetemetek. A hamvakat szélnek eresztették.

Volt Rómában akkor egy népréteg, melyet már nem vettek emberszámba. A rabszolgákat értem. És ezeket hogyan temetik el? A „*gregs ancillarum*“ és a „*legiones mancipiorum*“ halottjait halomszámra szállítják ki a „*Porta Esquilina*“-n át a városból; ott mély kutak (puticuli) voltak és oda vetették be azok testeit, hogy ott veszszenek az állatok hulláival.*

Térjünk már most vissza a katakombákba, siessünk végig a folyosókon, melyek hossza, ha egymás mellé raknók, 1200 kilométernél többet tesz ki és tekintünk bele a sírokba, melyek száma meghaladja a 6 milliót, a mint egymás felett vagy mellett tekszik különbség nélkül gazdag és szegény és meglátjuk, hogy más itt a szellem! Nagyon gyakori a szó: *bisonum, trisonum, polyandrum*, mely azt jelenti, hogy két, három vagy több test nyugszik egy kő alatt. Sokszor egymás mellé kerül egy sírba az úr és a szolgál. A vatikáni kriptákban egy oszlop alatt sírköve áadtak, melyre egyszerű vonásokkal volt véve: 259 vértanú nyughelye Krisztusban. Loc. Mart. C. CL. VIII. in c. A közös haláleset hozta őket egy sírba.

Es nézzük csak, kik ásatták e katakombákat?

Callixtus temetőjéről ott olvassuk, hogy Lucina, egy előkelő római nő ásatta. Sz. Agnes, Theodora, Balbina, Priscilla katakombái alapítók nevét viselik. És kik voltak e nők? Valóban, más volt már az a szellem, mely arra bírta azt az előbb még oly dolytos matronát, hogy büszke nyaralóit és kertjeit átalakítsa sírhelyekké. Tegnap talán még megvetéssel néztek rabszolgájukra. Csak lelketlen tárgyat láttak benne, nem embert; ma ott látjuk őket, a mint ugyanazt a rabszolgát vigasztalták börtönében, édes testvérüknek nevezik, szent tisztelettel csókolják láncait és sebeit. Ott látjuk őket, a mint kiragadják holttestét a hóhér kezéből, megmossák, drága kenőcsökkel, illatszerekkel veszik körül, virágkoszorúkkal ékítik, kincseket érő szövetekbe takarják és fényes kápolnácskák (cubicula, dormitoria martyrum) ásatnak a katakombákban számukra. Az ily alapító-család kiváltságos joga azután, hogy oda temetkezhetik a vértanú lábaihoz, a „*cubiculum*“ őrzete pedig a család egy tagjára volt bízva. És szent versenyben látjuk ez előkelő családok fiait e kitüntetésért vetekedni és nem oly ritkaság, hogy az úr volt rabszolgája őrzője, a „*cubicularius martyriarius*“. Sz. Jeromos a diaconus fölé helyezi őket.

A katakombákban mindenki egyelő. Csak azt tüntetik ki, a kit Isten maga koronázott meg és vett fel vértanú közé. És ha a szegénység, vagy az üldözés dübe nem engedi meg, hogy külön kápolnát kapjanak, megkapják legalább a pálmát és az üvegecskét a felfogott vérről.

Es kik az „építő mesterek“?

Azt olvassuk a sírfeliratokon, az írónál, hogy egy latván, Callixtus, Marcellus „*fossarius*“ volt. Ki volt a *fossarius*? A

* Inde „*appellatos esse existimat Aelius Stilo puticulos, quod cum in eum locum patres-familias pecudes et vitia proiecerint mancipia, ibi cadavera ea putrescerent.*“ Müller ad verbum „*puticuli*“.

ki egy csákányoyal a kezében, a füstölő fálya vagy a pislogó olajlámpa bizonytalan fényénél megásta a katakombákat. Nevekkal találkozunk, melyeket a senatorok névsorában is olvashatunk; férfakkal, kikre büszke lehetett a senatus és kik joggal érdemelték meg a „*consularis*“ címet. A *fossarius* szolgálatában ott látjuk a tisztes matronákat, szende szűzeket, egy Prudentianat, Praxedest, Cyriacát, a legnemesebb és legnevesebb családokból. A nő ékit, diszit, csinosít és a férfú a halavány lángocská mellett verejtéssel arcán ássa és túrja a földet. E férfiak pár napja talán még leláncolva tartották fényes palotáikban a ianitor a házörző kutya mellett, ma itt találkozunk velök a katakombák bejáratánál, a „*lucerná*“-val kezükben csendben és alázattal fogadják az élőket és holtakat . . .

Egyelőség! Ott fakadt, ott virult a katakombák mélyén. Nem pogány kezek műve az! Keressük ott, a hol biztosan megtaláljuk, az Egyházban!

Romanus.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

Misszió Bordoson.

Hiába tartóztatod fel a követ esésében, mert ha az akadály megszűnik, újra csak enged a vonzás törvényének. Hiába forgatod ki a delejtűt rendes állásából, mert ha magára hagyod, nyugalmanak változatlan pontja, újra csak a delejsark felé fordul. Az emberi szív is ilyen; rossz irányba térhet, eltévedtet, kizárhatja magából az Istent, helyt adhat a hitványnak, a rossznak, de akkor nincs nyugalma, az elégedetlenség lépett helyébe; végre aztán újra keresni kezdi a békét, a meggyugvást, s megtalálja azt Istenben. — Ha az istentagadó szívet megvizsgálhatnók, ott találjuk az örökkévalóba, végtelenbe vetett hitet, reményt. Az embernek „titkon érző lelke óhajta sejtí,“ érzi és keresi az örök lényt; különbség nélkül vágyunk Isten után, mely vágy örök, állandó, ellenállhatatlan. A hit sejtelme, érzelme, tudata mindnyajunkat lelki törvösségtünk megmentésére vagy megkeresésére sarkal. Már pedig ki mit keres, megtalálja. Hogy azonban mit találnak azok, kik vasárnaponként is az orgona harmóniája helyett, a korcsmának istentelen larmájától visszhangzó falai közt vélt föllelni a lelki boldogságot, tudja azt a szívek, lelkek vizsgálója, kinek tisztelet a jámbor hívőt a templomba hívja. — Sok istentagadó (atheista) csak azért az, mert hiszágának hizeleg a mephistói szerep. Hányan vannak, kik a porciós részegítő tartalmának élvezete mellett megfedkeznek lelkek megmentéséről, ezen legszükségesebből. Vannak, kik Istennek káromlásai közepette kétszeresen gyilkolják magukat, s lelki törvösségük árát pálinkáért adják.

A nép között élve, sok jónak, de sajnos sok rossznak vagyok föl- és szemtanuja, mely utóbbiról ha valamit szólottam lelkipásztoromnak, mindig azt kaptam feleletül: „Isten nem siet, de nem is késik. Bűn büntetetlen nem marad.“

Hiába érezte Isten büntető igazságosságát, az elkövetett bűnöst megbüntetve; — még sem okulnak, mert ezen eseteket a véletlennek, s nem Isten büntetésének tulajdonítják.

Mit tegyen az a szegény lelkipásztor, midőn 5 filijának bivei a legkülömbözőbb vallásfelekezetek közé szétszórtan

vannak beékelve? A Szentlélek sugallata tolytán kérte püspök úr ő Méltóságától a buzgó hittérítőket hivi köz. — Dicsőség és hála a Mindenhatónak azon percért, midőn a jó lelkipásztor kérése püspök úr ő Méltóságánál méltánylást nyerve, iderendelte a szívek és vesék gyomlálói legszentebb kötelességök teljesítésére, kik a hiveknek zaklatott, nyugtalan lelkiismeretét, lelkinyugalmit helyreállítva, azt az erények és parancsok korlátai közé terelve, kizáratták a szívekből a hitványt, a rosszat, a gyűlöletet, az elégedetlenséget, s helyébe plántálták a lelki megnyugvást és lelki békét. Legszebb kötelességüknek legbuzgóbban teljesített hatásáról tanuskodik az évtizedek óta halálos ellenségeskedésben élők kibékülése, a vadházasságban élők egymástól való elválása. — A nép buzgósága mellett bizonyít a zsidó kereszmárosok panasza legjobban, a könnyes szemekkel való megváltás a jó Atyától, s azon nyilatkozatok, hogy „ha a földemet nyolc nap alatt felverte is a dudva, de a szívem megtisztult.“

Sándor Imre.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök urunk ő Méltósága** az udvarhelyi esp. kerületben tett főpásztori utjából tegnap az esti gyorsvonattal székelyre visszaérkezett.

— **Uj doktorok.** Lelkes örömmel hozzuk lapunk t. olvasói tudomására, hogy legközelebről három papfársunk nyert doktori diplomát é. p. *Szilveszter Ferenc* papnev. intézetünk kiváló képzettségű és fáradhatatlan tevékenységű prefektusa és theol. rk. professzor a bécsi egyetemen a hitudományokból, *Wassilkiewitz Viktor* csik-somlyói főgymn. r. tanár és főöv. intézeti aligazgató a kolozsvári egyetemen a bölcseletről és *Szekerés József* kolozsvári bitemelő szintén a kolozsvári egyetemen a kánonjogból. Az új doktoroknak szívből gratulálunk.

— **A király a Szt. Istvánnapi körmeneten.** Hir szerint mozgalom készül megindulni egy petíció érdekében, a mely felkérné urunk királyunk ő Felségét, hogy a keresztény vallás és királyság megalapításának 900-os nemzeti évfordulója alkalmából az ezidei szent István-napi körmeneten személyesen megjelenjen s oda magával az országgyűlés mind a két házát elvinni méltóztassék. Vajha sikerülne!

— **Jézus Szentséges Szívének szobra Deésen.** A deési buzgó hiveknek lélekemelő ünnepök volt június 10-én. Ugyanis főt. Kozma Döme sz. ferencndi házfőnök, adminisztrator ezen napon áldotta meg Jézus Szentséges Szívének művészi kivitelű, hatalmas szobrát. Nagyon méltányos a buzgó adminisztrator fáradságot, költséget nem ismerő készségéről megemlékeznünk, mert a szobor költségeihez a hívők úgyszólván mivel sem járultak hozzá. Megható tudni, hogy az adminisztrator úr mind újabb meglepő beszédekkel tanúsítja, hogy szereti az Ur házának fényét. El is érte, hogy temploma egyike Erdély legcsinosabb templomainak. De meg kell emlékeznünk és pedig dicsőretnel és elismeréssel Hussek kántortanító úrról, kinek érdeme az a bátas, melyet az ő fáradságos vezetésével betanított kicsi fehérruhás leánykák szavatai tettek mélyességé és felejtethetlenségé; szem nem maradt szárazon, midőn ezek az ártatlan apróságok kedves versecskében lelkiüket hozták följajlásra az Ur Jézus Szentséges Szívének. Majd a plebánia érdemes adminisztratora fejtegettes szép beszédben Jézus sz. Szíve kultuszának jelentőségét, mire ismét teljes papi segédlettel, szép orgonajátékkal és szívhez

szóló énekekkel az ünnepélyes Szt. misét celebrálta. Adná a Szentségi Jézus, hogy e nap kegyelmei maradandó, eredményes hatással lettek legyen a deési hívők fogékony lelkére.

— **Köszönetnyilvánítás.** Nagyságos és Főtisztelendő Karácson Márton apáttá történt kiftüntetése alkalmával megemlékezvén arról a kegyes szokásról, melynéltögvá a növendékek a kitüntettek tetszésétől függő ajándékokban részesültek, nagylelkűen a fiatal clerust 49 forinttal megajándékozni kegyeskedett. — Fogadjá e nemes tettéért a nyilvánosság terén is szívünknek őszinte hála-rebegéseit. Erdélyi növendékpapság.

— **B. e. Steiniczor Ede** sirja fölé állítandó emlékre és alapítványi misére újabb adakoztak: Mikes János gróf 20 kor., Szabó György 10 kor., Fejér Manó 2 kor. és Kiss Gusztáv 2 kor.

— **Halálozás.** „Lassekutz János ügyvéd, neje és gyermekei fájdalomtelt szívvel jelentik, hogy a felejtethetlen szelid lelkű, engedelmes fiú és szerető jó testvér Pista a pécsi m. kir. honvéddapapród iskola növendéke, folyó 1900. év június hava 20-án d. u. 4 órákor rövid ideig tartott betegség és a halotti szentségek ájtatos felvétele után Pécsen, a m. kir. honvéd hadapród intézetben 17 éves korában az Urban csendesen elhunyt. Porhüvelyé folyó 1900 év június hava 22-én d. u. 3 órákor a róm. kath. vallás szertartása szerint Pécsen, a m. kir. honvéd hadapród intézetben tartandó gyászstzeni tisztelet után a pécsi sírkertben fog örök nyugalomra elhelyeztetni. Lelkéért az engesztelő szent mise áldozat Gyulafehérvárt az irgalmas nővérek kápolnájában fog folyó 1900 év június hava 23-án d. e. 10. órákor az egkek Urának bemutatni. Legyen emléke áldott és nyugalma csendes. Gyulafehérvárt, 1900 év június hó 20-án.“ A mélyen lesújtott szülőknék igaz részvétünket fejezzük ki. Lejjenek mint hitű katolikusok vigasztalást és megnyugvást szent hitünkben s a viszontlátás boldogító reményében.

— **A kolozsvári főtéri templom remeke.** A kolozsvári főtéri szent Mihály templom közel hatszáz éves, Zsigmond király alatt épült és mint a goth stíli építészet egyik remekművét, felvették a műbeccsel bíró épületek közé és közelebről az építészeti műemlékek országos bizottsága a gyulafehérvári katedrálisunk helyreállításá után állami költségen ezt fogja restaurálni. Ennek a templomnak egy olyan műépítészeti ritkasága van, a miről századok óta nem tudott senki. Évszázadok előtt leomlott tornyában ugyanis egy titkos lépcső vezetett, melynek építészeti rendszere annyira ritka, hogy ilyen lépcsővel ellátott templom az egész föld kerekén csak kettő van még: Lüttichben és Kölnben. — E lépcső bejárója a templom baloldali részén a mellékoltár mellett van. Egy predikáló szék fedi el a bejáratot. Pákei Lajos főmérnök, a technologiai iparmuzeum igazgatója fedezte fel ezt a lépcsőt és felhívta reá a dómok építészeti mesterének, Schmidt bécsi főmérnöknek a figyelmét. Schmidt leutazott Kolozsvárra és konstataálta, hogy ez a lépcső a műépítészetnek egy oly ritka remekműve, a melynek csodájára fog járni a világ. A lépcső két oldalról indul csiga vonalban. Kettős oszlopszat tartja és fogja össze a keskeny kölépcsőket. A csigaalakban felaladó két lépcső minden két méternyi magasan 8-as alak módjára egymást keresztezi. A keresztezés fölött szép ívezet hajlik. E ritka művet Pákei Lajos társaságában a minap megtekintették a fa és fémipari szakiskola tanárai, Gáman Zsigmond iparkamarai titkár, több

érdeklődő és néhány előkelőbb iparos. A lépcsőn alig a második 8-as hajlágig lehet felbátolni, mert azontul omlanak le a kövek, sőt alatt is meg van repedve a lépcsőház mennyezete. A lépcső ez idő szerint a templom fedelére vezet és apró ablakkal jól meg van világítva.

— **Kisfaludy Sándor házassága.** A Himtydalok költőjének Szegedy Rózával kötött házasságáról érdekes adatot őriz a veszpréme gyházmegyei levéltár. Az irodai napló 1800. évi március 5. iki feljegyzéséből megtudjuk, hogy a költőnek kevéssel előbb a zalamegyei Gógánfán kötött házassága a házasulandók vérrokonsága miatt érvénytelen volt. A házasság érvénytelenségére őket úgy látszik, a menyasszony rokona, Szegedy János felső őrsi prepost figyelmeztette. Erre az egyházmegyei hatósághoz folyamodtak felmentésért. A szükséges felmentést az egyházmegyei hatóság május 5-én adta meg és egyttal felhatalmazta Szegedy Jánost, hogy a házasságot az ő jelenlétében köthessék meg. Bizonyára titokban akarták a házasság érvénytelenségét tartani, azért akarták házasságukat másodsor nem saját plebánusuk, hanem rokonnak előtt megkötöni.

— **Tudnivalók** a székely-udvarhelyi m. kir. állami kő- és agyagipari szakiskolába való felvételre vonatkozólag. Rendes tanulóknak az első évfolyamra felvételnek, kik a) tizenkétéves kort betöltötték és ehhez képest kifejlett munkaképes testalkattal bírnak, b) legalább két középiskolai osztályt, avagy pedig elemi népiskolai hat osztályt jó sikerrel végeztek. Beiratáskor tartozik minden tanuló bemutatni: a) születési bizonyítványát, b) atyja vagy gyámja beleegyezését tartalmazó nyilatkozatát, melyben kifejeződik annak kötelezettsége is, hogy az illető a tanuló teljes tartalmát bevégezi, c) iskolai bizonyítványt, d) az újra oltás megtörténtéről szóló bizonylatot. Az intézet tanulóit sem beiratásai, sem tandíjat nem fizetnek. Minden (rendes és rendkívüli) tanuló a beiratkozás alkalmával műhelyi biztosíték címén 3 frtot tartozik az intézet pénztárába befizetni, melyből a tanulók által önhibájukból eredő károk tagnak megtéríttetni. Szegény soru, de jó magaviseletű és szorgalmas tanulók részére több egész ösztöndíjas (féligényes) hely áll rendelkezésre. Fél vagy egész ösztöndíjas helyre pályázó tanulók, a fent említett okmányokon kívül szegénységi bizonyítványt is kötelesek kérvényükhez mellékelni. A kellően felszerelt felvételi s illetve ösztöndíj iránti kérvények, az iskolai felgyelölő bizottsághoz címezve legkésőbb f. évi augusztus hó 10-ig, az igazgatósághoz nyújtandók be. Az intézettel kapcsolatosan internatus és convictus (benlakás és étkezés) áll fenn, melyben (a nem ösztöndíjas) tanulók (ez időszertint) havi 8 frt 16 krt. fizetnek. Az intézet internatusába felvett tanulók, a szülők v. hozzátartozók részéről a következőkkel látandók el: 2 drb. 170 cm. hosszú és 75 cm. széles felérített vászon szalmazsák (surdé); 4 drb a szalmazsák nagyságának megfelelő és felérített vászonból készült lepedő; 1 drb rövidszőrű takaró (pokróc); 1 drb 10 cm. hosszú és 50 széles vánkós áthuzat; 2 drb kékvászon kötény (surc); 1 öltözet ünneplő és 1 öltözet műhelyi ruha, ezenkívül a szükséges tehermentő (u. m. ingek, alsónadrágok, kapeák, törülközők stb-vel). Székely-Udvarhelyt, 1899. június hóban. Az igazgatóság.

— **Római hírek.** A liberális lapok ősi szokásukhoz híven megint csak nagyítottak, mikor a Szentatyja nagy rosszullétéről szóló híreket bocsátották világgá. A pápán csak muló gyöngeség vett erőt, az utóbbi időben végezt boldoggá avatások s a végét hosszát nem ért fogadatok miatt. Ma épen oly jó egészségnek örvend, mint előbb. — Vasárnap

négy kis unokaöccsének Canali di Rieti örgróf fiainak adta föl a bérmlás szentségét házi kápolnájában. — Különös örömet szerzett a Szentatyának egykori híveinek, a perugiaiaknak zárandoklata. Egyelőre 3000 voltak, a másik része októberben jön. — Ez idő szerint fogy a zárandokok száma, a máltaiakon és meciekén kívül nincs semmi nagyobb szerű zárandoklat az örök városban. Az olasz bőség kezd már kellemtlenülé válni. Közélebbre már csak a mexikoiakat várják, azután elakad a népek nagy vándorlása, hogy szeptemberben nagyobb arányokban újra kezdődjék. A rómaiak javában mozognak, különféle egyesületeik már elnyerték a búcsut. Nekik persze helyben fakad minden kegyelmi forrás!

— **A pénztári hivatal tisztelettel kéri az előfizetési- és tagsági díjak s a hátrálékos összegek mielőbbi szives beküldését.**

P á l y á z a t o k.

— **A köszvényes-remeteli** róm. kath. iskolánál ürességben levő egyik tanítói állásra pályázat hirdettetik. Járndóságai: a) 600 korona az egyház pénztárából havi előleges részletekben, b) 152 korona államsegélyből; c) 3 öl kemény száraz tűzfű 48 korona értékben, d) ötödéves korpótlék ha arra jogosult, e) két szoba, egy kamra, egy nyári konyha és fátartó szinnel ellátott lakás és hozzá veteményes kert. 2. Köteleessége: az iskolaszék által megjelölendő osztály önálló vezetése, s valamelyik rendkívüli tantárgynak, u. m. ének, torna vagy kertészet tanítása és esetleg az ismétlők oktatása. Csak okleveles tanítók pályázhatnak. Pályázni kívánók felhivatnak, hogy kellően felszerelt folyamodványukat, melyhez orvosi bizonyítvány is csatolandó, folyó évi július hó 20-ig alattirt iskolaszéki elnökhöz küldjék be. Az állomás f. évi szeptember hó 1-én elfoglalandó.

Köszvényes-Remetén (Marostordamegye u. p. Deményháza) 1900 június 18-án.

Pap János,

esp. pleb. isk. sz. elnök.

— **A szentegyház-as-oláhfalvi** róm. kath. kántortanítói állás ürességbe jöven, arra pályázat hirdettetik. Kizárólag kántori jövedelem: a) stolaris jövedelem 240 kor. b) kegyes alapítványokból 26 kor. c) a bitközségtől kepe címen 128 kor. d) 3 hold 466 □-öl szántó és kaszáló, melyek minden évben teremnek, pénzértékben 48 kor. e) 10 szekér széna pénzértékben 60 kor. f) 100 vontatás bukka pénzértékben 100 kor. g) öt évenként egyeseiktől hozandó 100 szekér trágya pénzértékben 20 kor. h) legeltetés és taizási jog pénzértékben 36 kor. összesen 658 kor. Kizárólag tanítói jövedelem: a) a tanítók alapjából 492 kor. b) a saját keze alá járandó iskolás gyermekek után hozandó bukka pénzértékben 80 kor. c) Veteményes kertek évi haszna 28 kor. d) ötödéves korpótlék, ki arra jogosult 100 kor. összesen 700 kor. Ezen kívül jó karban levő gazdasági épületek, 2 szoba, kamra, sütő, pince, tégnyári konyhából egy fedél alatt álló új kántori ház. Köteleessége: Minden néven nevezendő kántori teendők pontos teljesítése és az iskolaszék által reá bizandó mindennapi tankötelekek lelkiismeretes tanítása. Megjegyzendő, hogy még 2 tanító és 1 tanítónőnk is van. A kellően felszerelt folyamodványok f. év július hó 8-ig alulírott iskolaszéki elnökhöz adandók be. Csak kántori és tanítói oklevéllel bírók pályázhatnak. A személyes kántori próba júli 11-én d. e. 10 órakor lesz mely után következik a választás.

Szth.-Oláhfalvi. 1900. jun. 8-án.

Pap Albert,
lelkész.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Zlamál Ágost.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Eröss József, Péter János dr., Wagner Sándor.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.